

integracja społeczna / Al-Khamisy D. – Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”, 2006. – 398 s. 14. **Butabyeva L. A.** Atrakcyjność społeczna rówieśnika z niepełnosprawnością w wypowiedziach uczniów klas pierwszych kazachskich szkół. Praca doktorska / Butabayeva L. A. – Warszawa: Archiwum Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, 2016. – 200 s.

УДК: 376.016:821.161.2

В.Е. Левицький
Levik7419@ukr.net

ДО ПИТАННЯ ПРО МЕТОДИКУ РОБОТИ З ТВОРАМИ РІЗНИХ ЖАНРІВ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ З ПОРУШЕННЯМИ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ

Відомості про автора: Левицький Вадим Едуардович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри логопедії та спеціальних методик факультету корекційної та соціальної педагогіки і психології Кам'янець-Подільського Національного університету імені Івана Огієнка (Україна). У колі наукових інтересів питання спеціальних методик української мови і ручної праці. Levik7419@ukr.net

Contact: Levitsky Vadim Eduardovich – candidate of pedagogical sciences, associate professor Department of Speech therapy and special techniques of the faculty of correctional and social pedagogy and psychology of, Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, 32300, Kamianets-Podilskyi, Ukraine. Scientific interests: of the special methods of the Ukrainian language and manual labor. Levik7419@ukr.net

Левицький В.Е. До питання про збагачення словника учнів молодших класів з порушеним інтелектом на уроках української мови. Інтеграція науки і практики в умовах модернізації корекційної освіти України: матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2016. – 258с. – С.124-131. ; **Левицький В.Е.** До питання про формування основних якостей читання в учнів молодших класів із порушеним інтелектом. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». – К.: Університет «Україна», 2016, №12. – 207с. – С.62-67.

Левицький В.Е. До питання про методику роботи з творами різних жанрів учнів молодших класів з порушеннями розумового розвитку. Стаття містить результати теоретичного аналізу психолого-педагогічних основ читання, педагогічної практики з реалізації методики читання та узагальнення методичних рекомендацій з роботи із творами різних жанрів у молодших класах спеціальної школи. У статті описані основні труднощі при формуванні навички читання в учнів молодших класів з порушеннями розумового розвитку, проведено аналіз програми з читання та читанок для спеціальної школи. Описані базові методичні аспекти роботи з творами різних жанрів (оповідання; казки; вірші; байки; малі фольклорні жанри; науково-пізнавальні статті). Узагальнено окремі методичні рекомендації щодо організації роботи з літературними одиницями кожного жанру, підкреслено їх актуальне навчально-виховне та корекційно-розвивальне значення, зв'язок з етнопедагогікою та історією рідної країни.

Ключові слова: читання, методика, твори різних жанрів, урок, діти з порушеннями розумового розвитку, твори різних жанрів, корекційно-розвивальна робота.

Левицкий В.Э. К вопросу о методике работы с произведениями разных жанров учащихся младших классов с нарушениями умственного развития. Статья содержит результаты теоретического анализа психолого-педагогических основ процесса чтения, педагогической практики по реализации методики чтения и обобщение методических рекомендаций по работе с произведениями разных жанров в младших классах специальной школы. В статье описаны основные трудности при формировании навыка чтения у учащихся младших классов с нарушениями умственного развития, проведен анализ программ по чтению и учебников для специальной школы. Описаны базовые методические аспекты работы с произведениями разных жанров (рассказы; сказки; стихи; басни; малые фольклорные жанры; научно-познавательные статьи). Обобщены отдельные методические рекомендации по организации работы с литературными единицами каждого жанра, подчеркнута их актуальное учебно-воспитательное и коррекционно-развивающее значение, связь с этнопедагогикой и историей.

Ключевые слова: чтение, методика, произведения разных жанров, урок, дети с нарушениями умственного развития, произведения разных жанров, коррекционно-развивающая работа.

Levitsky V.E. To the question about methods of working with different genres in lower grades with intellectual disabilities. The article contains the results of theoretical analysis of psychological and pedagogical bases of the reading process, teaching practice in the implementation of reading strategies and summarizing methodological recommendations for

working with different genres in elementary grades special schools. The reading process of students with intellectual disabilities has a number of inherent difficulties: the disruption of cognitive activity in General (the shortcomings of the analytic-synthetic activities impede the acquisition of technical, comparison, abstraction, generalization semantic side reading); General underdevelopment of the speech in large part of the students; the poverty of ideas about the world as a consequence of low cognitive interests; lack of vocabulary (limited number of words of certain parts of speech, the predominance of words with specific meaning, difficulty understanding words with an abstract and portable value, ambiguity, contextual meanings, phenomena of homonymy, synonymy, of antonyms and a significant predominance of passive over active dictionary); symptomatic signs (underdevelopment analysis and synthesis, visual gnosis, lexical and grammatical generalizations); problems to establish the logical, temporal, spatial and causal relationships; identification of main and secondary; the shortcomings of sound pronunciation and speech breathing; the underdevelopment of the basic qualities of reading; weakness of self-control; low performance and fatigue.

The article describes the main difficulties during the formation of skill of reading at pupils of elementary grades with intellectual disabilities. The reading lessons in grades 2-4 special school lessons of the explanatory reading and set an objective: improving the art of reading; develop the ability to analyze works, to explain the characters actions, causation phenomena; learning the ability to sustain a pause and to reproduce the intonation, logical stress; the disclosure and clarification of concepts the clarification of the meanings of individual words; enriching the vocabulary of children and the development of coherent speech.

The article contains the analysis programs read and anthologies as textbooks for special schools. Describes the basic methodological aspects of different genres (short stories; tales; poems; fables; small folklore genres; scientific and informative articles). Summarized individual methodological recommendations on organization of work with literary pieces in each genre, highlighted their current training and correctional-educational value, communication with pedagogical and history of country.

Key words: reading, technique, stories, lesson, children with intellectual disabilities, the works of different genres, correctional and developing work.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Духовне відродження українського народу неможливо уявити без впливу художньої літератури на формування національної свідомості. Саме література є одним із активних чинників різновекторного педагогічного процесу. Одне з провідних місць у формуванні особистості належить читанню. Повноцінна навичка читання є важливим засобом розвитку і

саморозвитку, має прямо опосередкований вплив на оволодіння знаннями та соціалізацію.

Аналіз досліджень та публікацій. Питання методики читання стосовно дітей з особливими освітніми проблемами розглянуто у працях: Н.Базими, Н.Барської, І.Дмитрієвої, Л.Вавіної, В.Воронкової, М.Гнезділова, Н.Кравець, І.Марченко, Г.Мерсіянової, М.Плешканівської, В.Тарасун, Т.Ульянової, Н.Чередніченко, М.Шеремет та ін.

Мета статті: провести аналіз психолого-педагогічних механізмів читання та педагогічної практики з реалізації методики читання та узагальнення методичних рекомендацій з роботи із творами різних жанрів у молодших класах спеціальної школи для дітей з порушеннями розумового розвитку.

Виклад основного матеріалу. Читання – складний психофізіологічний процес, спрямований на розшифрування і розуміння писемного мовлення, якому властиві технічна і смислова складові [2].

Процесу читання учнів з порушеннями розумового розвитку притаманний ряд труднощів: порушення пізнавальної діяльності в цілому (недоліки аналітико-синтетичної діяльності ускладнюють оволодіння технічною, а порівняння, абстрагування, узагальнення смисловою стороною читання); загальний недорозвиток мовлення у значній частини учнів; бідність уявлень про оточуючий світ як наслідок низьких пізнавальних інтересів; недостатній словниковий запас (обмежена кількість слів – окремих частин мови, перевага слів із конкретним значенням, труднощі розуміння слів із абстрактним та переносним значенням, багатозначності, контекстуальних відтінків значень, явищ омонімії, синонімії, антонімії та значна перевага пасивного словника над активним); симптоматичні ознаки дислексій (недорозвиток звукоскладового аналізу та синтезу, зорового гнозису, лексичних і граматичних узагальнень та ін.); проблеми у встановленні логічних, просторово-часових та причинно-наслідкових зв'язків; ототожнення головного та другорядного; недоліки звуковимови та мовленнєвого дихання; недорозвиток основних якостей читання; слабкість самоконтролю; низька працездатність і швидка втомлюваність [3].

Своєрідність формування навичок читання в учнів з порушеннями розумового розвитку виявляється в період навчання грамоти: діти повільно запам'ятовують букви, змішують схожі графеми, повільно співвідносять звук з буквою, довгий час не можуть перейти від побуквеного читання на поскладове, спотворюють звуковий склад, відчувають труднощі у співвіднесенні прочитаного слова з предметом, дією, ознакою.

По мірі ускладнення програмних вимог виникає ряд нових труднощів. Учні почавши читати по складах, з труднощами переключаються на читання методом цілих слів. Розвиток швидкості

читання гальмує звуження поля зору. Бачать тільки ту букву або склад, на яку (який) у даний момент спрямований погляд без охоплення наступної одиниці яка впливає на звучання попередньої, що порушує фонетичний принцип і веде до аграматизмів. Тривалий час не формується смислова здогадка. У зв'язку з цим, в учнів з порушеннями розумового розвитку темп читання та розуміння прочитаного повільніший, ніж у дітей з нормальним психофізичним розвитком. Порушення пізнавальної діяльності призводить до того, що учні читають текст, спотворюючи його: пропускають, переставляють, замінюють звуки, склади, поєднують кінець одного слова з початком другого та ін. Помилки є явищем стійким, яке зберігається тривалий час та гальмує розвиток швидкості читання. Щодо виразності слід відмітити: у перші роки навчання діти порушують логічні паузи, неправильно розподіляють дихання. По мірі розвитку швидкості та свідомості поліпшується виразність читання. Порушення інтелекту та недорозвинення мовлення призводять до порушення свідомості читання, яке характеризується: нездатністю зрозуміти основну думку та прихований зміст, мотиви героїв; фрагментарністю сприймання змісту.

Уроки читання у 2-4 класах спеціальної школи проводяться як уроки пояснювального читання та ставлять перед собою завдання: удосконалення техніки читання; розвиток вміння аналізувати твори, пояснювати вчинки героїв, причинну обумовленість явищ; навчання вміння витримувати паузи та відтворювати інтонацію, логічний наголос; розкриття та уточнення понять, з'ясування значення окремих слів; збагачення словника дітей та розвиток зв'язного мовлення [1].

Значне місце на уроках пояснювального читання займає багаторазове перечитування тексту та його частин. Так: у 1 класі у дітей формують вміння: правильного побуквеного та поскладового читання, відповідати на запитання; у 2 класі продовжується робота з розвитку правильного, свідомого поскладового читання та читання цілими словами; у 3 класі продовжується робота з переходу на читання цілими словами, хоча допускається читання по складах «важких» слів (із збігом приголосних, створених складанням основ, іншомовного походження та ін.). З однієї сторони передбачається перехід на орфоепічно правильне читання, з другої діти мають більше читати мовчки. Продовжується оволодіння елементами виразного читання, вміннями передавати зміст в особах, самотійно відповідати на запитання; У 4 класі вимоги до якостей читання відповідно зростають. Більш різноманітними стають форми переказу. Важливим є позакласне читання книг, дитячої періодики. У 3-4 класах відбувається зміщення акценту із технічних аспектів читання на більш глибоке усвідомлення змісту прочитаного (відповідно до зростання об'єму і пропорційного ускладнення самих творів). У зв'язку із завданнями пояснювального читання у 2-4 класах, доступність аналізу творів забезпечується завдяки групуванню матеріалу

у відповідності з темами, зв'язком з життям та досвідом дітей. Читанки 2-4 класу містять твори наступних жанрів: 1) оповідання; 2) казки; 3) вірші; 4) байки; 5) статті, 6) малі фольклорні жанри; 7) науково-пізнавальні статті.

Робота з казкою. У читанках для спеціальної школи представлені усі види казок: народні та авторські, побутові, чарівні, казки про тварин. Казка виникла як вид переважно усної народної творчості. Це наклало відбиток на її мову: у казці є своєрідний зачин та кінцівка, специфічні мовленнєві звороти, звернення до читачів. Але, незважаючи на доступність жанру, учні спеціальної школи зустрічаються з труднощами. Частина сприймає казку виключно емоційно, висловлює своє ставлення до змісту, але відмовляється від переказу та відповідей на запитання. Значна кількість дітей не може зрозуміти основну думку, а при переказі пропускає важливі змістові ланки. Все це потребує особливої роботи над казкою: 1. При підготовці до читання важливо організувати наочно-практичну діяльність так, щоб учні могли правильно сприйняти героїв та їх дії. Згадати звірів, які діють, запропонувати окремих показати, назвати на малюнках. 2. Казку доцільно або розповідати, або читати із розповіддю. При цьому, важливо використовувати оптимістичні інтонації, користуватись жестами, мімікою. Це допоможе не тільки довести зміст, а й висловити своє ставлення до подій, героїв, підсилити емоційний вплив. Читання варто супроводжувати показом малюнків, ілюстрацій, як окремих так і серій, інсценувань, аудіо та відеозаписів. 3. Аналіз казки варто проводити, не акцентуючи увагу на тому, що є вигаданим, а що правдою. Інакше зникне її чарівність та життєстверджуюча основа. Тому запитання формуються так, мов усі події відбуваються насправді. 4. Словникову роботу доцільно проводити перед, або під час читання. Після читання не варто одразу звертатись до класу з питанням, оскільки це руйнує емоційний настрій, послаблює інтерес до твору. 5. Казку (не кожен) можливо читати за ролями, інсценувати. Але, перш ніж перейти до такої роботи, важливо, щоб діти прочитали казку та проаналізували її, звернувши увагу на характер дійових осіб, їх поведінку у наведених ситуаціях. Якщо це не вдається, вчитель демонструє зразок читання. 6. Учні мають бути добре підготовлені до переказу попередньою роботою. Казка розповідається повно, близько до тексту, логічно, зі збереженням ключових слів та висловів. При цьому, коротка казка відтворюється повністю, а велика окремими частинами за завданням вчителя. При навчанні переказу ефективно використовувати картинний план (серія малюнків), або екранізацію. Недоцільно слухати виключно одного учня, число розповідачів визначається кількістю епізодів та перебігом подій, малюнків, складових частин, етапів. 7. Варто використовувати закладений у казці виховний потенціал, який висловлюється у яскравих образах та вчинках. При цьому, можна використовувати читання уривків

з тексту для визначення найбільш характерних рис персонажів. За допомогою вчителя діти приходять до висновку, що казка вчить не піддаватись на обман, бути розумними, передбачливими, добрими, чесними, сильними. 8. Казка є матеріалом для розвитку зв'язного мовлення. Її композиційна чіткість, однозначність логічних зв'язків створюють позитивні умови для первинного тренування у передачі змісту [2].

Робота з оповіданнями. Оповідання: це реалістичне зображення події, яка відбулася або могла б відбутися. В оповіданнях найчастіше зображений епізод(и) з життя героя. Своєрідність творів цього жанру визначається тим, що окремі змістові елементи тексту об'єднуються в єдине ціле на основі сюжетної лінії. Будова сюжету в різних випадках своєрідна. Методика пропонує наступну загальну схему для роботи над оповіданням: 1. Вступна бесіда (доступна, коротка). 2. Словникова робота; 3. Читання оповідання учнями, вчителем. 4. Коротка бесіда про прочитане. 5. Повторне читання учнями (самостійно, про себе, пошепки, ланцюжком, вибірково). 6. Розбір змісту оповідання: відповіді на запитання; постановка запитань, виділення головної думки; розподіл тексту на частини; словесне малювання окремих частин. 7. Переказ прочитаного, творча робота з текстом. 8. Формування висновків, узагальнень.

Оповідання для роботи на уроках читання у спеціальній школі можна поділити на три групи за ступенем складності. По-перше, оповідання, які мають прості змістові зв'язки; містять послідовний опис подій без пропуску окремих ланок. У роботі основна увага приділяється: усвідомленню змісту прочитаного; розбору за запитаннями; розподілу оповідання на частини та читання його учнями. По-друге, оповідання з більш складними змістовими зв'язками, або з пропущеними ланками, які відновлюються на основі усвідомлення загального змісту. По-третє, оповідання, в яких основний зміст не розкритий, а має бути виведений на основі встановлення зв'язків між подіями. Методика роботи залежить від виду оповідання.

Робота з віршами. Головна задача вірша донести до дітей почуття, які висловлені, допомогти загальному розвитку дитини, вихованню патріотизму, любові до природи, кращих рис характеру. Перше читання вірша здійснює вчитель. Умовно вірші можна розділити на 3 основні категорії: епічні; ліричні; з елементами роздуму.

Епічні. Загальний хід роботи над епічним віршем близький до роботи над оповіданням. Але більше уваги потребує композиція та мова вірша. Головним тут є виразне читання вчителя. При аналізі вірша враховуються поетичні особливості. До таких віршів можна складати план, можливий переказ. Корисно проводити словесне малювання, пояснювати художні засоби, обов'язково визначити основну думку.

Ліричні вірші потребують іншого підходу. В них, як правило, висловлюються думки та почуття автора. Часто переживання поета висловлюються через образ, картину (природа, момент у житті, опис емоцій). Робота над ліричним віршем будується наступним чином: 1. Підготовка до сприймання образу (екскурсії, розгляд картин, бесіда, слухання музики). Її мета створити в учнів уявлення, які допоможуть правильно та яскраво сприйняти образ. 2. Читання виразно вчителем та перевірка, чи правильно діти сприйняли образ. 3. Читання вірша учнями за частинами, під час якого розкриваються, окремі деталі. Звертається увага на емоційний характер вірша. 4. Бесіда синтетичного характеру. Її мета – відновити всю описану картину, виявити ставлення автора та співставити його переживання з переживаннями читача. 5. Словесне малювання або висловлювання на цю ж тему. 6. Виразне читання фрагментів, уривків та всього вірша дітьми. 7. Вказівки щодо заучування або робота із заучування у класі.

Вірші з елементами роздумів. При їх читанні основна увага спрямовується на висновки, заклики. Цей вид віршів, особливо у молодших класах, в основному присвячений соціальним темам сучасності. Тому бесіда про прочитане обов'язково поповнюється матеріалами спостережень за життям та працею. Для усвідомлення цих віршів важливий не тільки розбір поетичних засобів, а й аналіз тих доказів, якими автор підкріплює свій висновок. Вірші читаються виразно або вивчаються на пам'ять цілком або уривок і потім декламуються.

Робота з байкою. Байка – особливий вид художнього твору, сатирично-повчального характеру. Може бути віршованими або у прозі. Цінність жанру в тому, що він вчить дітей переходити від конкретного до абстрактного та використовувати мораль. Складність сприймання байки полягає в алегоричності образів. Складною для сприймання є мова байки (афоризми, архаїзми, фразеологізми, велика кількість художніх засобів). Діти з порушеннями розумового розвитку важко сприймають прихований зміст, значення художніх засобів [2]. Рекомендовані етапи роботи над байкою: 1. Вступна бесіда (про автора, про людей та їх риси). 2. Читання байки вчителем (декламування) та ретельний розбір кожного рядка (робота над художніми засобами) після читання. У байці велику роль відіграє діалог: розкриває характерні риси персонажів, пояснює поведінку. Тому при читанні слід передавати інтонацію героїв, відпрацьовувати виразне читання. 3. Читання байки учнями. 4. Читання за ролями, інсценування. 5. Узагальнююча бесіда (робота з мораллю). Вивчення напам'ять в цілому або частини. Її можна проводити по-різному. Якщо є мораль байки, яка висловлює головну думку, то можна почати бесіду з її пояснення. Якщо авторської оцінки немає, то під час бесіди визначається ставлення учнів до вчинків персонажів за допомогою запитань. Розкриваючи зміст байки, можна навести

приклади з життя (Чи буває так у людей?). Але потрібно бути обережними, щоб не допустити антипедагогічної аналогії і не порушити педагогічний такт.

Малі фольклорні жанри. Жанром дитячого фольклору, що перейшов більше із репертуару дорослих, але існує паралельно у різних вікових групах, є дитячі колядки і щедрівки. Вони суттєво не відрізняються від усталених зразків календарної обрядовості. Адресовані як ритуальні величання, є побажаннями здоров'я, щастя, багатства. Лічилки – невеликі віршовані твори, якими визначають роль і місце у грі кожного з учасників. В основі багатьох лежить лічба, часто у вигляді змінених числівникових форм. Дитячі ігри – становлять жанр дитячої драматургії, тобто вид відтворення та творчості.

Своєрідним художнім жанром народної творчості є скоромовки – невеликі прозові або віршовані твори, побудовані на алітераціях. Специфіка полягає у тому, що вони повинні вимовлятися швидко. Це надає ігрового характеру. За змістом подібні до небилиць, бо поєднання співзвучних слів не завжди має логічний зв'язок. Діти сприймають скоромовки як специфічну гру, розвагу. Тексти легко запам'ятовуються, бо римовані або ритмізовані. Народна педагогіка використовувала скоромовки як засіб розвитку мовленнєвого апарату дитини, автоматизації правильної артикуляції звуків. Зміст скоромовок близький і зрозумілий дітям.

Загадка – стислий опис предметів і явищ, які треба впізнати, відгадати, де виявляється спостережливість, дотепність і фантазія. У загадках наявний елемент гри, а тому цим жанром захоплюються. Загадки розвивають кмітливість, увагу, стимулюють уяву, допитливість, спостережливість при вивченні явищ природи, навколишнього оточення, трудової діяльності людини, тому мають велике етнопедагогічне значення. Загадки інтригують та стимулюють фантазію.

У прислів'ях виражений життєвий досвід, узагальнена народна мудрість. Прислів'я виражають колективну думку. Народні прислів'я легко запам'ятовуються завдяки грі слів, різним співзвуччям, римах, ритміці.

Близькими до прислів'їв є приказки. Відрізняються тим, що в них немає висновків, повчань, які є у прислів'ях.

Окремих уроків для роботи з малими фольклорними жанрами не передбачено програмою, тому робота здійснюється ситуативно але і систематично, вносячи оздоблення у різні типи та структуру уроків читання.

Робота над науково-популярними статтями (науково-пізнавальними текстами). Статті, які розраховані на розвиток в учнів пізнавальних інтересів та здібностей, займають значне місце у читанках для молодших класів спеціальної школи. Читання статей ставить своєю задачею повідомлення учням відомостей з галузі природознавства,

географії, ознайомлення з інструкціями прикладного характеру, збагачення мовлення новими словами та зворотами. Тексти цього жанру представлені у різних формах: опис об'єктів (клас, школа, вулиця, осінь та ін.); науково-популярні нариси природознавчого змісту; інструктивні вказівки, які організують практичну діяльність учнів.

Природознавчі нариси часто подаються з використанням цікавих для дітей сюжетів, тому вони нагадують оповідання. Статті мають свою специфіку, яка відрізняє їх від творів інших жанрів: 1. Чітко визначена предметність теми. Предметом вивчення може бути явище чи продукт природи, трудовий процес, факти з життя суспільства. 2. Стаття не тільки описує факт, предмет, але й вказує на його зв'язки з іншими явищами, фактами, дає їм наукове пояснення. Тому використовуються прийоми логічної побудови. 3. Основними ознаками є суворість, лаконічність, науковість термінології, точність у використанні слів.

Методика читання науково-популярних статей потребує підготовки. Частіше вона проходить у ході екскурсій, спостережень, предметних уроків, бесід за картинами, перегляду кінофільмів. Якщо художній твір треба спочатку сприйняти весь в цілому, щоб емоційно його відчути, то науково-популярні статті краще читати за частинами, зміст яких розбирається. Кожна частина статті повідомляє про різні сторони об'єкта, що описується, і в результаті такого розбору створюється цілісне уявлення про даний об'єкт.

Робота над статтею може бути проведена у наступному порядку: усвідомлення назви статті; розподіл на частини; читання та розбір статті з словниковою роботою за необхідності учнями; повторне читання статті учнями та переказ її змісту [2].

Висновки. В статті розглянуто основні особливості та загальні рекомендації щодо роботи з творами різних жанрів (казками, байками, віршами, статтями, оповіданнями) на уроках з читання у спеціальній школі для дітей з порушеннями розумового розвитку. Стаття не охоплює весь спектр основних питань з спеціальної методики читання. Актуальними залишаються аспекти: розвитку читацьких інтересів, розвиток та корекція зв'язного мовлення, збагачення активного словника дітей, методики позакласного читання.

Бібліографія

1. **Кравець Н.П.** Розвиток мовлення в учнів молодших класів допоміжної школи на уроках читання та української мови / Н.П. Кравець / – К.: А.С.К., 1999. – 276 с. **Методичні рекомендації** по удосконаленню навичок читання учнів молодших класів допоміжної школи / Під ред. М.В. Плешканівської / М.В. Плешканівська / – К.: РУМК, 1990. – 240 с. **Миронова С.П.** Олігофренопедагогіка. Компактний навчальний курс: Навчальний посібник / С.П. Миронова / – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний

університет, редакційно видавничий відділ, 2007. – 204 с. **Прикладна корекційна психопедагогіка: Олігофренопедагогіка.** Навчальний посібник / За ред. О.В.Гаврилова, В.О. Липи / О.В. Гаврилов, В.О. Липа, О.М. Ляшенко, В.Е. Левицький, О.М. Опалюк, Є.В. Данильченко, – Кам'янець- Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2014. – 592 с.

References

1. **Kravec` N.P.** Rozvy`tok movlennya v uchniv molodshy`x klasiv dopomizhnoyi shkoly` na urokax chy`tannya ta ukrayins`koyi movy` / N.P. Kravec` / – К.: А.С.К., 1999. – 276 s. 2. **Metody`chni rekomendaciyi** po udoskonalennyu navy`chok chy`tannya uchniv molodshy`x klasiv dopomizhnoyi shkoly` / Pid red. M.V. Pleshkanivs`koyi / M.V. Pleshkanivs`ka / – К.: RUMK, 1990. – 240 s. 3. **My`ronova S.P.** ligofrenopedagogika. Kompaktny`j navchal`ny`j kurs: Navchal`ny`j posibny`k / S.P. My`ronova / – Kam'yanecz`-Podil`s`ky`j: Kam'yanecz`-Podil`s`ky`j derzhavny`j universy`tet, redakcijno vy`davny`chy`j viddil, 2007. – 204 s. 4. **Pry`kladna korekcijna psy`xopedagogika: Oligofrenopedagogika.** Navchal`ny`j posibny`k / Za red. O.V.Gavry`lova, V.O. Ly`py` / O.V. Gavry`lov, V.O. Ly`pa, O.M. Lyashenko, V.E. Levy`cz`ky`j, O.M. Opalyuk, Ye.V. Dany`l`chenko, – Kam'yanecz`- Podil`s`ky`j: TOV «Druk-Servis», 2014. – 592 s.

Авторський внесок: Левицький В.Е. – 100%.

Дата відправлення статті: 18.03.2017 р.

УДК: 376.373.016

Н.В. Максименко

Natasha5717@yandex.ua

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ З ФОРМУВАННЯ ОСНОВ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ З ПОРУШЕННЯМИ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ

Відомості про автора: Максименко Наталя Валеріївна, вчитель-логопед, аспірант кафедри логопедії і спеціальних методик, Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Natasha5717@yandex.ua

Contact: Maksimenko Natalia Valerivna, teacher speech therapist, aspirant of the Department of Speech therapy and special methodologies,